

УДК81'38

Л.Г. Котнюк*Житомирський державний університет імені Івана Франка
канд. філол. наук, доцент***Лексична експресивність публіцистичного стилю**

Публіцистичний стиль є одним із функціональних стилів, що обслуговують суспільні відношення: політичні, економічні, культурні, спортивні тощо [3]. Цей функціональний різновид літературної мови використовується засобами масової інформації (ЗМІ) – газетами, журналами, радіо та телебаченням, що відіграють важливу роль у сучасному суспільстві, інформуючи про те, що відбувається в цілому світі, формуючи відповідну громадську думку, надаючи можливості для підвищення освітнього рівня, розважаючи та впливаючи на наше світосприйняття. Інформація ЗМІ спрямована на розум і почуття масового адресата.

Головні комунікативні завдання публіцистичного стилю – інформувати широкий загал в найкоротший термін про останні новини та впливати на ставлення людей до значущих для суспільства проблем. Функція впливу полягає у реалізації волевиявлення мовця, висловлюванні повідомлення виразно, експресивно, емоційно.

Експресивність як семантична категорія розглядається у межах конотативного значення. Її сутність полягає у вираженні додаткових смислових відтінків, що нашаровуються на денотативне значення, поширюючи та підсилюючи лексичне значення, формуючи зображальність та виразність мовлення [4].

Мовленнєва експресія може виражатися в тексті звуками, словами та граматичними структурами.

Слова, котрі, крім основного денотативного (предметно-логічного) значення, містять ще й додаткове конотативне значення (функціонально-стилістичне, оцінне, емоційне та експресивно-образне), функціонують як виразні лексичні засоби мови.

Функціонально-стилістичне значення притаманне словам високого та зниженого стилів, що вживаються на фоні нейтральних слів:

1. *Sign quickly, Sire. Magna Carta is needed in the 21st century* [8].
2. *See ya, Harry — Cressida was always too cool to be a Consort* [8].
3. *...Mr. Obama's approach to the famous "Saturday Night Live" spoof of the Blue Oyster Cult song "(Don't Fear) the Reaper"* [7].

Словник англійської мови фіксує іменник *sire* як архаїзм, а займенник *ya*, прикметник *cool*, іменник *spoof* як розмовні лексичні одиниці:

Sire – noun (*old use*) a word that people use when they addressed a king [5: 1426];

Ya –pron. (*informal, non-standard*) used in writing as a way of showing the way people sometimes pronounce the word “you” or “your” [5: 1772];

Cool – adj. (*informal*) used to show that you admire or approve of something because it is fashionable, attractive and often different [5: 337];

Spoof – noun (*informal*) a humorous copy of a film / movie, television programme, etc. that exaggerates its main features [5: 1479].

Використання архаїзму *Sire* / укр. ваша величність (приклад 1) в звичайній ситуації, яка не передбачає його появу, демонструє певну розбіжність між значенням слова та контекстом, що створює певний сатиричний ефект.

Розмовні лексичні одиниці в другому і третьому прикладах роблять текст більш зрозумілішим для читача, створюють ефект його безпосередньої присутності в описаній ситуації.

Оцінне значення виражає ставлення мовного колективу до денотата, що визначається за критеріями «схвалення – несхвалення»:

... a *mediocre* guy doing a difficult job badly...][6].

В словниковій статті прикметника *mediocre* оцінка проявляється як позначкою «несхвальне» (*disapproving*), так і безпосередньо при розкритті семантичної структури цього слова:

mediocre - (*disapproving*) *not very good; of only average standard* [5: 954].

Слова з **емоційним значенням** також створюють експресію:

“I hate the *damn* savages...” [6].

Грубе слово *damn* використовується мовцем, щоб показати його роздратування і розчарування:

damn – (*informal*) a swear word that people use to show that they are annoyed, disappointed, etc [5: 384].

В публіцистичному тексті можуть вживатися вигуки, які виражають емоції, не називаючи їх:

Oh dear, is this another costly IT failure? [9]

Вигук *dear* використовується, коли мовець здивований, засмучений, роздратований чи стурбований:

dear – (*exclamation*) used in expressions that show that you are surprised, upset, annoyed or worried [5: 392].

Вигуки утворюють особливий прошарок слів, які не мають предметно-логічного значення, а функціонують як чисті знаки емоцій [1: 106].

Експресивно-образний компонент значення проявляється:

- при незвичайній денотативній співвіднесеності слів:

...*we shouldn't take the bait*... [6].

Вжита метафора *take the bait* (укр. *попастися на гачок*), підвищує експресивність повідомлення: створюючи певний образ в уяві адресата, вона активізує сприйняття повідомлення.

- при незвичайній сполучуваності значень слів:

Oh, What a Lovely War: Why the battle still rages [6].

Сполучуваність протилежних за значенням лексичних одиниць (оксюморон) протиставляє контрастні поняття, характеризується емоційністю та експресивністю.

Отже, публіцистичні тексти містять широкий арсенал лексичних одиниць, які виражають суб'єктивно-емоційне ставлення мовця до змісту, роблять мовлення більш яскравим, впливовим, вражаючим, тобто є засобами вираження експресивності висловлювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Арнольд И.В. Стилистика современного английского языка: Стилистика декодирования / И.В. Арнольд. – Ленинград: Просвещение, 1981. – 295 с.
2. Мороховский А.Н., Воробьева О.П., Лихошерст Н.И., Тимошенко З.В. Стилистика английского языка / А.Н. Мороховский, О.П. Воробьева, Н.И. Лихошерст, З.В.Тимошенко. – Киев: Вища школа, 1984. – 247 с.
3. Публицистический стиль / Стилистический энциклопедический словарь русского языка. – Режим доступа: enc-dic.com/stylistic/Publicisticheski-stil-26.html
4. Сергеева Е.Н. Степень интенсивности качества и их выражения в англ. языке/ Е.Н. Сергеева // Автореферат дис. канд...филол. наук. – М., 1967. – 18 с.
5. Hornby A.S. Oxford Advanced Learner's Dictionary / A.S. Hornby. – Oxford: Oxford University Press, 2005. – 1780 p.
6. The Sunday Times, 18 January 2015.
7. The Telegraph, 17 July 2014.
8. The Telegraph, 23 January 2015.
9. The Telegraph, 30 January 2015.